

Naturvärdesinventering och utlåtande kring strandskydd, Vårby Udde

2022-05-12

Naturcentrum nr 1709-NVI enligt Svensk Standard 199000
Samt utlåtande kring strandskydd och kompensationsåtgärder

Uppdragsgivare

Magnolia Bostad AB

Uppdragsgivarens kontaktperson

Johanna Wadhstorp, Arkitema

Uppdragstagare

Naturcentrum AB

Strandtorget 3, 444 30 Stenungsund

Tel. 010-220 12 00

ncab@naturcentrum.se

Projektledare: Per Saarinen Claesson

Tel. 010-220 12 21

per.saarinen@naturcentrum.se

Naturvärdesinventering: Henrik Weibull, Per Saarinen Claesson och Thomas Strid

Rapport: Per Saarinen Claesson

Kartmaterial

Kartmaterial tillhandahållet av uppdragsgivare

Omslagsbild

Gömmarbäckens ravin vid Vårby källa

Foton i rapporten

Samtliga foton är från inventeringsområdet och har tagits i samband med inventeringarna.

Denna rapport bör citeras: Saarinen Claesson, P., Weibull, H och Strid, T. Naturvärdesinventering, Vårby Udde. 2022. Naturcentrum AB i pdf-rapport till Magnolia Bostad AB, 2022-05-12.

Innehåll

INNEHÅLL.....	3
SAMMANFATTNING	4
NATURVÄRDESINVENTERING.....	5
UPPDRAG.....	5
METODIK	6
Förarbete	6
Fältinventering.....	6
Naturvärdesobjekt och landskapsobjekt.....	6
Naturvärdesbedömning	6
Detaljeringsgrad	7
Tillägg	7
Naturvårdsarter	7
Övrigt om arter	8
RESULTAT.....	9
Informationskällor - tidigare kända uppgifter	9
Naturinventeringar	9
Naturvårdsarter	10
Gällande områdesskydd.....	10
INVENTERINGSRESULTAT	10
Områden som saknar naturvärde	10
Naturvärdesobjekt	11
Naturvårdsarter	11
Värdeelement.....	14
REDOVISNING AV NATURVÄRDESOBJEKT	16
Objekt ID: Ncab-1709-1.....	16
Objekt ID: Ncab-1709-2.....	18
Objekt ID: Ncab-1709-3.....	19
Objekt ID: Ncab-1709-4.....	20
Objekt ID: Ncab-1709-5.....	22
Objekt ID: Ncab-1709-6.....	23
Objekt ID: Ncab-1709-7.....	24
Objekt ID: Ncab-1709-8.....	25
Objekt ID: Ncab-1709-9.....	28
Objekt ID: Ncab-1709-10.....	29
Objekt ID: Ncab-1709-11.....	30
PÅVERKANSBEDÖMNING AV NATURVÄRDEN INOM STRANDSKYDD SOMRÅDE.....	35
Strandskyddsområdet från Mälaren	35
Strandskydd från Gömmarbäcken	35
FÖRSLAG TILL SKYDD- OCH KOMPENSATIONSÅTGÄRDER	37
REFERENSER	39

Sammanfattning

Naturcentrum AB har genomfört en naturvärdesinventering till planprogram på fastighet Gambrinus 2 m.fl. vid Vårby Udde i Huddinge kommun.

Inventeringsområdet är ca 22 ha där naturmark består av ca 16 ha. Stora delar av området omfattas av strandskydd ca 11 ha, antingen från Mälaren eller från Gömmarbäcken som rinner genom de östra delarna av området. Bäckens är delvis kulverterad i dess nedre delar.

Inom inventeringsområdet omfattas även en äldre ask av naturminnesskydd enligt miljöbalken. Delar av området innefattas också av två stycken skogliga nyckelbiotoper.

Naturvärdesinventeringen har utförts på fältnivå medel enligt SS199000 med tillägg detaljerad redovisning av artförekomst och värdeelement. Totalt har området delats upp i 12 naturvärdesobjekt. Två naturvärdesobjekt (en sandbarrskog och en bäckravins) med högt naturvärde (naturvärdesklass 2), 5 naturvärdesobjekt (två barrskogsområden, en parkmiljö, en allé, en strandskog och en bäck) med påtagligt naturvärde (naturvärdesklass 3) och 5 naturvärdesobjekt (en allé, en parkmiljö och 3 skogsområden) med visst naturvärde identifierades vid inventeringen. Sammanlagt hittades 15 naturvårdsarter varav 9 rödlistade och 6 skogliga signalarter.

Enligt befintlig skiss för detaljplan påverkas naturvärden i området olika mycket i olika delar. Naturvärdena i områden med högt naturvärde bedöms påverkas av planerad exploatering liksom även ett av naturvärdesobjekten med påtagligt naturvärde riskerar att påverkas negativt.

Förslag på kompensationsåtgärder inom området har tagits fram och innefattar bland annat förslag på formellt skydd av en sandbarrskog (nyckelbiotop), restaurering av Gömmarbäcken samt aktiv skötsel av den gamla parkmiljön.

Naturvärdesinventering

Uppdrag

På uppdrag av Magnolia Bostad AB har Naturcentrum AB utfört en naturvärdesinventering på fastigheterna Gambrinus 2 m.fl. i Huddinge kommun. Inventeringen ska användas som underlag för detaljplan samt bedömning av exploaterings påverkan på eventuella naturvärden, framför allt inom det strandskyddsområde som innefattar delar av planområdet. Inventering av naturvärden har inte genomförts inom hela planområdet, utan är genomfört inom de områden som omfattas av strandskydd. Detta område sammanfaller dock väl med planerade exploateringar och ger en god bild av områdets naturvärden.

Figur 1. Inventeringsområdet.

Metodik

Inventeringen har utförts enligt *Svensk Standard SS 19 90 00*. Det innebär identifiering av geografiska områden med positiv betydelse för biologisk mångfald, samt bedömning av denna betydelse. Områden av positiv betydelse för biologisk mångfald ska avgränsas och beskrivas som naturvärdesobjekt eller landskapsobjekt.

Med biologisk mångfald avses; ”mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem.”

Förarbete

För att identifiera potentiella naturvärdesobjekt flygbildtolkades hela inventeringsområdet. Relevant information om biologiska bevarandevärden och naturvårdsintressen eftersöktes dessutom från följande källor:

- Länsstyrelsen i Stockholms län *WebbGIS*
- Naturvårdsverkets *Skyddad natur*
- Skogsstyrelsens *Skogens pärlor*
- ArtDatabankens databaser, utdrag av rödlistade, skyddade och fridlysta arter. Noterade förekomster från perioden 1960-01-01 till 2018-05-14.
- Elfiskeregistret SLU
- Vatteninformationssystem i Sverige *VISS*

Fältinventering

Fältinventering genomfördes genom att hela inventeringsområdet genomströvades. Utifrån beprövad kunskap och erfarenhet eftersöktes biotopkvaliteter och arter av betydelse för biologisk mångfald.

Inventering av vattenmiljöer, dvs Gömmarbäcken, genomfördes den 20 juni 2018. Fullständig fältinventering av landmiljöer genomfördes den 6 augusti 2018. Kompletterande inventeringar genomfördes även under 2020-2022.

Naturvärdesobjekt och landskapsobjekt

Svensk Standard SS 19 90 00 innebär att områden av positiv betydelse för biologisk mångfald avgränsas och beskrivs som naturvärdesobjekt eller landskapsobjekt. Naturvärdeobjekt ska naturvärdesbedömas och utgöras av en dominerande naturtyp. Landskapsobjekt kan bestå av flera olika naturtyper och behöver inte naturvärdesbedömas.

Naturvärdesbedömning

Naturvärdesobjektens betydelse för biologisk mångfald bedöms enligt en skala i tre eller fyra naturvärdesklasser enligt figur 2. Vid bedömningen görs en sammanvägning av områdenas artvärde och biotopvärde.

Naturvärdesklass 1–3 är obligatoriska och naturvärdesklass 4 är ett tillägg. Vid denna inventering har även naturvärdesklass 4 ingått.

Högsta naturvärde – naturvärdesklass 1
Störst positiv betydelse för biologisk mångfald
Högt naturvärde – naturvärdesklass 2
Stor positiv betydelse för biologisk mångfald
Påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 3
Påtaglig positiv betydelse för biologisk mångfald
Visst naturvärde – naturvärdesklass 4
Viss positiv betydelse för biologisk mångfald

Figur 2. Naturvärdesklasser. I denna inventering har inte naturvärdesklass 4 ingått.

Detaljeringsgrad

Naturvärdesinventering enligt *Svensk Standard SS 19 90 00* kan utföras med olika detaljeringsgrad. Inventeringen genomfördes i detta fall med *detaljeringsgrad medel*. Det innebär att redovisningen omfattar naturvärdesobjekt med en yta av 0,1 ha eller mer samt linjeformade objekt med en minsta längd av 50 m och 0,5 m bredd.

Tillägg

Naturvärdesinventering enligt *Svensk Standard SS 19 90 00* kan utföras med olika tillägg. Vid denna inventering har nedanstående tillägg ingått:

Tillägget *detaljerad redovisning av artförekomst* vilket innebär att förekomster av naturvårdsarter redovisas på karta eller med koordinater. Det innebär inte att arterna eftersöks noggrannare men att varje påträffad förekomst redovisas med större noggrannhet.

Tillägget *värdelement* vilket i detta fall har inneburit att förekomst av grova träd med potentiellt högt naturvärde har markerats samt notering av förekomst av död ved har noterats.

Naturvårdsarter

Med naturvårdsart avses art som indikerar att ett område har naturvärde eller som i sig själv är av särskild betydelse för biologisk mångfald. Bland naturvårdsarterna har rödlistade arter och skyddade arter särskild betydelse. Naturvårdsarter kan, men behöver inte, tillhöra en eller flera olika kategorier enligt nedan.

Med *rödlistad art* menas art som enligt den internationella naturvårdsunionens (IUCN) kriterier inte bedöms ha långsiktigt livskraftig population i Sverige utan löper risk att försvinna från landet. Rödlistade arter delas in i olika hotkategorier. NT= Nära hotad, VU = sårbar, EN = starkt hotad, CR = Akut hotad och RE = nationellt utdöd. Rödlistade arter markeras i rapporten med någon av ovanstående hotkategorier efter artnamnet. Kategorierna VU, EN och CR räknas som hotade.

Skyddade arter markeras i rapporten med (§) efter artnamnet. Med *skyddad art* eller *fridlyst* avses art som omfattas av förbud enligt 4–9 §§ Artskyddsförord-

ningen. När det gäller fåglar, som samtliga är skyddade, är praxis att beakta rödlistade arter och arter som redovisas i bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv. Stöd för en sådan praxis finns i Naturvårdsverkets handbok (Naturvårdsverket 2009) där följande står att läsa: "Även om alla fågelarter omfattas bör arter markerade med B i bilaga 1 till artskyddsförordningen, rödlistade arter samt sådana arter som uppvisar en negativ trend prioriteras i skyddsarbetet." I handboken listas ett antal fågelarter vars populationer minskat med 50 % eller mer under perioden 1975–2005 enligt Svensk häckfågeltaxering. Dessa uppgifter är emellertid föråldrade och har därför inte beaktats i denna rapport såvida arterna inte är rödlistade eller redovisas i bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv.

Skogsstyrelsen har tagit fram en förteckning över arter som genom sin närvaro indikerar att ett område har högt naturvärde i skog – *signalarter i skog*. Art som tillhör denna kategori markeras med (S) efter artnamnet. Arter som enligt Skogsstyrelsens förteckningar har lågt signalvärde i den aktuella regionen har inte beaktats.

Arter som bedöms uppfylla definitionen för naturvårdsart men som inte tillhör någon av ovanstående kategorier redovisas utan markering efter artnamnet.

Övrigt om arter

Inventering av arter syftar till att med rimlig säkerhet utgöra underlag för naturvärdesbedömning samt avgränsning av naturvärdesobjekt och landskapsobjekt. Det innebär att det kan finnas fler naturvårdsarter, rödlistade arter och skyddade arter utöver de som påträffats och redovisats. För att med större säkerhet konstatera eller utesluta om vissa arter finns eller inte finns i ett område krävs normalt upprepade, specialiserade, artinriktade och fördjupade inventeringar.

De under inventeringen påträffade naturvårdsarterna har registrerats på Artportalen.

Resultat

Informationskällor - tidigare kända uppgifter

Naturinventeringar

I de östra och norra delarna av inventeringsområdet finns två objekt från nyckelbiotopsinventering. Med nyckelbiotop avses en från naturvårdssynpunkt särskilt skyddsvärd miljö (biotop) där det kan förväntas förekomma rödlistade arter. Många nyckelbiotoper utgör avvikande och känsliga miljöer med arter som inte tål skogsbruksåtgärder. Nyckelbiotoper är ofta rester av miljöer som försvunnit i det omgivande landskapet. En samlad bedömning av ett områdes skogshistoria, artinnehåll och dess kvalitéer på olika nyckelelement och strukturer avgör om det ska benämnas nyckelbiotop. Se figur 2 för deras lokalisering.

Uppgifterna är hämtade från följande källor.

- Skogsstyrelsens *Skogens pärlor*

Figur 2. Det två nyckelbiotoperna som finns utritade i de östra delarna av planområdet. Det södra objektet innefattas i sin helhet av planområdet medan det norra berörs i de södra delarna.

Naturvårdsarter

Följande naturvårdsarter har hämtats från artdatabanken och har noterats i området mellan 19600101-20180814. Arterna som presenteras nedan är de arter som med tillräckligt hög noggrannhet har observerats inom området.

- **tallticka (NT)**- hittades även under inventeringen
- **hussvala (VU)**-har noterats häcka inom området, främst kring bryggeri-byggnaderna.
- **gröngöling (NT)**-flera revir har noterats runt detaljplaneområdet. Det finns dock ingen säker uppgift om att något revir finns här idag. Det noterades ingen gröngöling under något av besöken.
- **duvhök (NT)**- har endast noterats förbiflygande vid ett tillfälle
- **stor aspticka (NT)**-noterades även under inventeringen på mycket grov ask

Gällande områdesskydd

Delar av området omfattas av strandskydd, se figur 4.

Figur 4. Område inom planområde daterad 2019 som omfattas av strandskydd. Gränserna är ej inmätta i fält vilket innebär viss osäkerhet i gränsdragning.

Inventeringsresultat

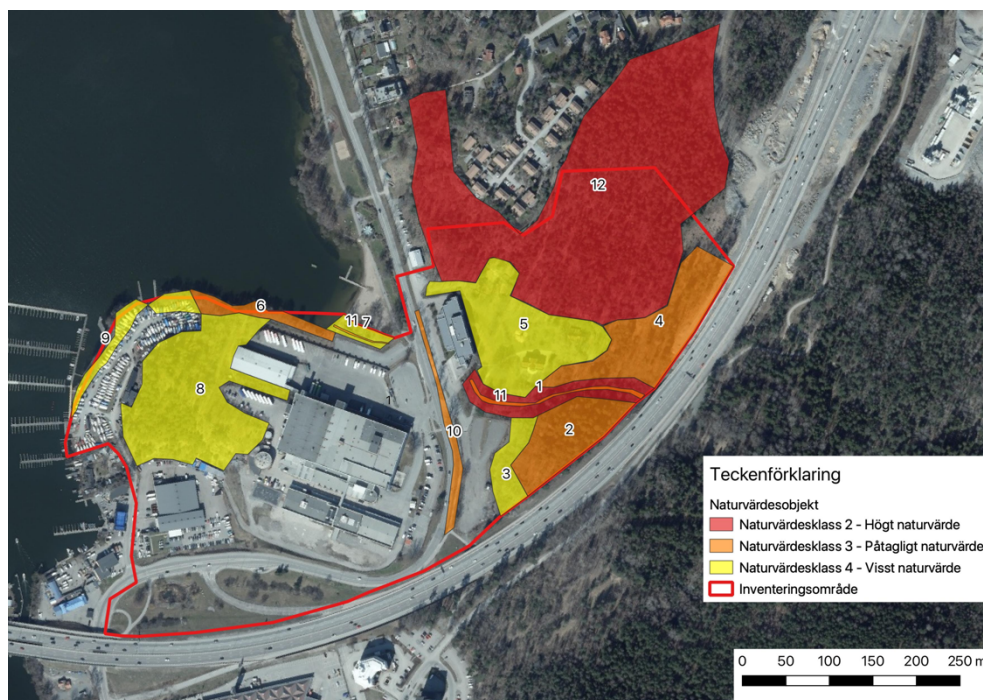
Områden som saknar naturvärde

Områden som bedömts sakna naturvärde för biologisk mångfald består främst av bebyggd mark och öppna asfalterade eller grusbelagda ytor.

På vissa grusbelagda ytor kan det fortfarande vara möjligt att hitta naturvårdsarter i och med att kontinuerlig störning sker. Det är dock endast fallet i ett litet område inom båtclubbens området (naturvärdesobjekt 9).

Naturvärdesobjekt

Vid inventeringen identifierades 12 naturvärdesobjekt (9 skogar, 1 parkmiljö, 1 allé och 1 vattendrag). Flertalet av dessa har bedömts ha påtagligt naturvärde - naturvärdesklass 3 eller visst naturvärde - naturvärdesklass 4, men två områden har bedömts ha högt naturvärde – naturvärdesklass 2 (en bäckravin och en sandbarrskog). Se figur 5 samt objektbeskrivningar på sidan 16 och framåt.

Figur 5. Naturvärdesobjekt inom inventeringsområdet.

Naturvårdsarter

15 naturvårdsarter påträffades vid inventeringen. Fyndplatserna framgår av figur 4 och tabell 1.

Signalarter:

- **Högt signalvärde:** skogshakmossa (S), trubbfjädermossa (S), stubbspretmossa (S), grovticka (S), blomkålssvamp (S)
- **Lågt/medelhögt signalvärde:** strutbräken (S)

Rödlistade arter

- reliktböck (NT)
- talticka (NT)
- stor aspticka (NT)
- kolflarnlav (NT)
- vedskivlav (NT)
- oxtungssvamp (NT)

- **skogsalm (CR)**- Skogsalmen hotas av svampsjukdomen almsjuka men är fortfarande en vanlig art. Småplantor och yngre träd påträffades spritt i inventeringsområdet. Grövre träd påträffades i objekt 3, 46 och 48.
- **ask (EN)** - Asken är liksom skogsalmen fortfarande vanlig men hotad av en svampsjukdom. Småplantor och yngre träd påträffades spritt i inventeringsområdet. En del grövre träd påträffades. En ask i objekt 5 är en av länets grövsta askar och är klassad som naturminne.
- **naverlön (CR)** i det här fallet är den dock troligen planterad

Tabell 1. Naturvårdsarter (rödlistade och fridlysta arter samt signalarter) som observerades i inventeringsområdet under naturvärdesinventeringen. För varje förekomst anges vilken naturvårdskategori arterna tillhör (rödlistade anges med respektive hotkategori, signalarter anges med "S" (inom parentes för arter med svagt signalvärde)

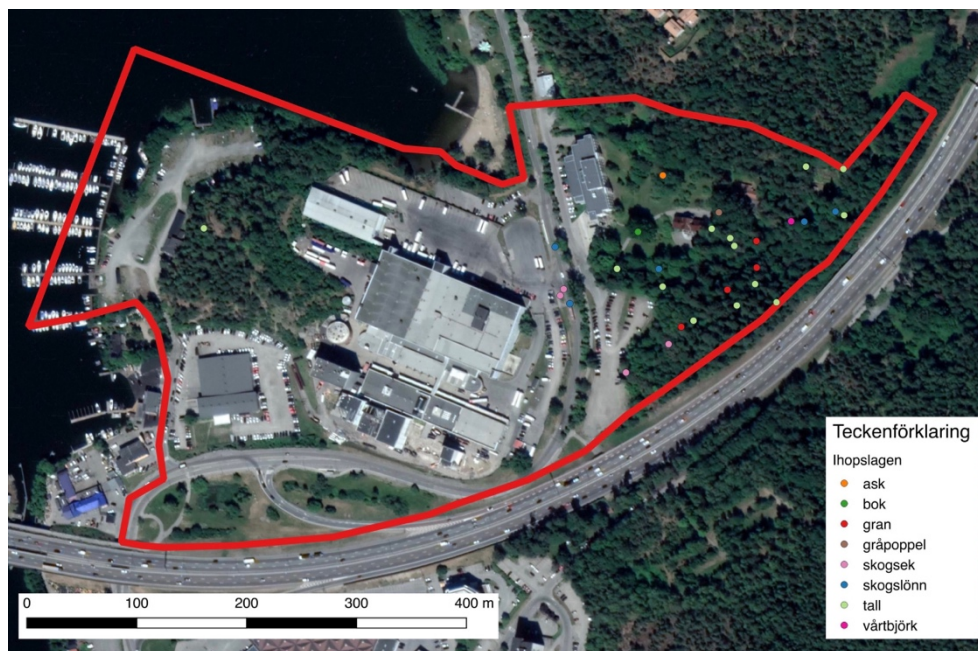
Svenskt namn	Vetenskapligt namn	kategori	kommentar	x	y
ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	EN	50 cm i diameter	664471	6572194
ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	EN	Flera askar, ca 30 cm i diameter	664330	6572089
ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	EN	Naturminne, 610 cm i omkrets, länets 4:e största ask	664356	6572269
ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	EN	Alléträd, 70 cm i diameter	664260	6572200
ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	EN	Alléträd, 50 cm i diameter	664269	6572190
ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	EN		664318	6572183
ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	EN	50 cm i diameter	664457	6572197
grovticka	<i>Phaeolus schweinitzii</i>	S	I håla efter tidigare tallstubbe	664349	6572112
(naverlön)	<i>Acer campestre</i>	(CR)	Troligen planterad, 15 cm i diameter	664344	6572182
skogsalm	<i>Ulmus glabra</i>	CR	Mest sly	664445	6572189
skogsalm	<i>Ulmus glabra</i>	CR		664318	6572183
skogsalm	<i>Ulmus glabra</i>	CR	Döende, men levande skott vid basen	664466	6572191
skogshakmossa	<i>Rhytidiadelphus subpinnatus</i>	S		664344	6572182
tallticka	<i>Phellinus pini</i>	NT		664318	6572183
tallticka	<i>Phellinus pini</i>	NT	På tall ca 60 cm i diameter	664428	6572154
trubbfjädermossa	<i>Homalia trichomanoides</i>	S		664356	6572184
strutbräken	<i>Matteuccia struthiopteris</i>	(S)		664344	6572182
strutbräken	<i>Matteuccia struthiopteris</i>	(S)		664356	6572184
Stor aspticka	<i>Phellinus populicola</i>	NT	På gråpoppel	664408	6572238
Stor aspticka	<i>Phellinus populicola</i>	NT	På gråpoppel	664408	6572238

Figur 4. Observationer av naturvärdesarter.

Värdeelement

Inom inventeringsområdet har värdeelement i form av grova och/eller värdefulla träd noterats. I de flesta fall har varje träd noterats, i vissa fall har dock flera träd noterats på samma punkt om de står så nära varandra att GPS:n noggrannhet är större än avståndet mellan träden. Under noteringen har även en del särskilt värdefulla döda liggande och stående träd noterats. Se figur 5 för förekomst av träd samt tabell 2 för ytterligare information om respektive värdeelement. Observera att skyddsvärda träd inom naturvärdesobjekt 12 ej ingår i sammanställningen.

Figur 5. Värdeelement i form av grova, äldre och/eller värdefulla träd inom planområdet från 2018. Observera att skyddsvärda träd inom naturvärdesobjekt 12 ej ingår i denna inventering. Inom naturvärdesobjekt 12 finns flera skyddsvärda träd.

Tabell 2. Värdeobjekt noterade under inventeringen 2018 (observera att naturvärdesobjekt 12 ingår ej)

Svenskt namn	Kommentar	Biotop	X-koordinat	Y-koordinat	Noggrannhet
ask	Naturminne! 610 cm omkrets! En mycket mäktig ask! En av länet's allra största!	Äldre parkmiljö	664356	6572269	10
bok	Mäktig mångstammig bok, 470 cm omkrets! En av länet's allra största!	Äldre parkmiljö	664335	6572217	10
gran	Gott om död ved	Bäckravín	664445	6572189	10
gran	55 cm diameter	Äldre barrskog med grova tallar och granar och lite lövinslag. Rikligt med död ved	664419	6572168	10
gran	Högstubbe av gran, 5 m hög, 70 cm diameter! Rikligt med liggande död ved av tall och gran!	Äldre barrskog med grova tallar och granar och lite lövinslag. Rikligt med död ved	664378	6572132	25
gran	90 cm diameter!	Äldre barrskog med grova tallar och granar och lite lövinslag. Rikligt med död ved	664443	6572213	10
Gråpoppel	70 cm diameter. Med stor aspticka.	Parkmiljö, fortfarande hävdad	664408	6572238	10
Gråpoppel	70 cm diameter.	Parkmiljö, fortfarande hävdad	664408	6572238	10
Gråpoppel	90 cm diameter. Med stor aspticka.	Parkmiljö, fortfarande hävdad	664408	6572238	10

skogsek	60 cm diameter	Äldre barrskog med grova tallar och granar och lite lövinslag. Rikligt med död ved	664367	6572116	10
skogsek	40 cm diameter	Yngre blandskog, men rester av stubbar från grova tallar mm	664330	6572089	10
skogsek	En fin krattek, krokig, 45 cm diameter	Blandskog med berghällar. Enstaka äldre träd, annars ett relativt ungt bestånd	663940	6572203	10
skogsek	80 cm diameter. Alléträd	Allé mellan asfalterade vägar	664270	6572162	10
skogsek	80 cm diameter. Alléträd	Allé mellan asfalterade vägar	664267	6572156	10
skogsek	80 cm diameter. Alléträd	Allé mellan asfalterade vägar	664276	6572149	10
skogs-lönn	Grov!	Äldre parkmiljö i bäckravin	664318	6572183	25
skogs-lönn	85 cm diameter	Äldre parkmiljö i bäckravin	664356	6572184	10
skogs-lönn	60 cm diameter	Äldre barrskog med grova tallar och granar och lite lövinslag. Rikligt med död ved	664486	6572233	10
skogs-lönn	70 cm diameter. I översta delen av ravin	Äldre barrskog med grova tallar och granar och lite lövinslag. Rikligt med död ved	664514	6572243	10
skogs-lönn	Resten av allén norrut	Allé mellan asfalterade vägar	664260	6572200	50
skogs-lönn	Resten av allén söderut	Allé mellan asfalterade vägar	664276	6572149	50
tall	90 cm diameter	Äldre parkmiljö i bäckravin	664318	6572183	10
tall	90 cm grov stubbe. Avsågad!	Äldre parkmiljö i bäckravin	664318	6572183	25
tall	90 cm diameter. Fin pansarbark	Bäckravin	664445	6572189	10
tall	Grov!	Äldre barrskog med grova tallar och granar och lite lövinslag. Rikligt med död ved	664444	6572174	10
tall	60 cm diameter	Äldre barrskog med grova tallar och granar och lite lövinslag. Rikligt med död ved	664419	6572168	10
tall	60 cm diameter	Äldre barrskog med grova tallar och granar och lite lövinslag. Rikligt med död ved	664428	6572154	10
tall	60 cm diameter. Ytterligare flera grova tallar i området!	Äldre barrskog med grova tallar och granar och lite lövinslag. Rikligt med död ved	664464	6572158	10
tall	60 cm diameter	Äldre barrskog med grova tallar och granar och lite lövinslag. Rikligt med död ved	664389	6572139	10
tall	Högstubbe av tall, 40 cm diameter. Rikligt med liggande död ved av tall och gran!	Äldre barrskog med grova tallar och granar och lite lövinslag. Rikligt med död ved	664389	6572139	10
tall	85 cm diameter	Äldre parkmiljö i bäckravin	664360	6572168	10
tall	95 cm diameter	Äldre barrskog med grova tallar och granar och lite lövinslag. Rikligt med död ved	664402	6572223	10
tall	95 cm diameter. Mäktig tall som är tvådelad ca 6 m upp där den ena toppen har blåst av!	Äldre barrskog med grova tallar och granar och lite lövinslag. Rikligt med död ved	664419	6572215	10
tall	Död tall med lite av barken kvar. 85 cm diameter. Barken 10.12 cm tjock!	Äldre barrskog med grova tallar och granar och lite lövinslag. Rikligt med död ved	664423	6572208	10
tall	Högstubbe 70 cm diameter. I översta delen av ravin	Äldre barrskog med grova tallar och granar och lite lövinslag. Rikligt med död ved	664522	6572240	10
tall	80 cm diameter	Äldre barrskog med grova tallar och granar och lite lövinslag. Rikligt med död ved	664519	6572282	10
tall	Brandskadad, levande! 60 cm diameter.	Igenvuxen tomtmark med uthus kvar. Ett av husen har nyligen brunnit	664485	6572283	25
tall	Brandskadad, död! 60 cm diameter. Angripen av klubbicka!	Igenvuxen tomtmark med uthus kvar. Ett av husen har nyligen brunnit	664485	6572283	25

tall	Några lite grövre tallar, ca 40 cm diameter	Blandskog med berghällar. Enstaka äldre träd, annars ett relativt ungt bestånd	663940	6572203	10
vårt-björk	60 cm diameter	Äldre barrskog med grova tallar och granar och lite lövinslag. Rikligt med död ved	664474	6572233	10
vårt-björk	Brandskadade träd. Både levande och döda björkar	Äldre barrskog med grova tallar och granar och lite lövinslag. Rikligt med död ved	664485	6572283	10

Redovisning av naturvärdesobjekt

Objekt ID: Ncab-1709-1

Naturvärdesbedömning: Högt naturvärde– naturvärdesklass 2

Areal: 0,53 hektar

Dominerande naturtyp: Bäckravin

Biotoper: Ravin, blandskog, bäck

Beskrivning: En djup bäckravin kring Gömmarbäckens nedre delar. Kring bäcken växer rikligt med strutbräken. I ravinen finns flera grova träd och rikligt med död ved. Vegetationen i ravinen är tydligt påverkad av det fuktigare mikroklimat som bäcken bidrar med. Detta syns bland annat på den rika förekomst av olika mossarter, såsom bäckkrypmossa, källgräsmossa och bäckgräsmossa, som alla är beroende av en fuktig miljö.

Naturvårdsarter: tallticka (NT), ask (EN), skogsalm (CR), skogshakmossa (S), trubbfjädermossa (S), (strutbräken (S)) och naverlön (CR)

Naturvärdesobjekt 1. Bäckravinen kring Gömmarbäcken är en mycket skarpt avgränsad ravin där markfloran närmast bäcken domineras av strutbräken och skavfräken.

Naturvärdesobjekt 1. Det finns gott om död ved, både liggande och stående inom bäckravinen.

Objekt ID: Ncab-1709-2

Naturvärdesbedömning: Påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 3

Areal: 0,74 hektar

Dominerande naturtyp: Barrskog

Biotoper: Grova träd

Beskrivning: Skogsområde som domineras av tall men med inslag av gran och lövträd. Flera äldre och grova träd finns, främst av tall och gran men även av skogsek. Rikligt med död ved förekommer, både stående och liggande. Markskiktet domineras bitvis av skavfräken men är i övrigt trivial med gräs och örter. Delar av området klassas som nyckelbiotop.

Naturvårdsarter: tallticka (NT), grovticka (S),

Naturvärdesobjekt 2. Riklig förekomst av död ved och flera äldre, grova tallar.

Objekt ID: Ncab-1709-3

Naturvärdesbedömning: Visst naturvärde – naturvärdesklass 4

Areal: 0,3 hektar

Dominerande naturtyp: Blandskog

Biotoper: Lövträd, skogsbryn

Beskrivning: Del av skogspartiet söder om bäckravinen där trädskiktet är yngre och det i stort sett saknas grova träd. Markskiktet är trivialt och domineras av gräs och örter.

Naturvårdsarter: ask (EN)

Naturvärdesobjekt 3. Mindre område i kanten mot grusparkeringen som domineras av yngre lövträd.

Objekt ID: Ncab-1709-4

Naturvärdesbedömning: Påtagligt naturvärde– naturvärdesklass 3

Areal: 1,9 hektar

Dominerande naturtyp: Blandskog

Biotoper: Grova träd, död ved

Beskrivning: En större blandskog som domineras av tall med inslag av lövträd, såsom skogslönn och vårtbjörk, och enstaka granar. Flera grova träd över 50 cm i diameter finns i området. Några grövre träd är brandskadade efter att en mindre byggnad brunnit. Dessa är dock fortfarande levande. Det finns gott om död ved, både liggande och stående i området.

Naturvårdsarter:

Naturvärdesobjekt 4.

Naturvärdesobjekt 4. Typiskt miljö med förekomst av äldre tallar och i övrigt blandad skog med gran och lövträd.

Objekt ID: Ncab-1709-5

Naturvärdesbedömning: Högt naturvärde – naturvärdesklass 4

Areal: 1,1 hektar

Dominerande naturtyp: Äldre parkmiljö

Biotoper: Grova träd

Beskrivning: Ett mestadels öppet parkområde där flera gamla grova träd finns. Ett flertal gråpopplar med diameter över 50 cm finns. Dessutom finns både en av länets grövsta askar (Naturminne) och en av länets största bokar i parken. Notera att naturvärdena i objektet är direkt knutna till de träd som finns här. Flera av träden har ett mycket högt skyddsvärde. Markfloran är trivial gräsmatta.

Naturvårdsarter: stor aspticka (NT), ask (EN) varav en 610 cm i omkrets! Chaenotheca sp (obestämd nållav som troligen är rödlistad)

Naturvärdesobjekt 5. Parkmiljön med den mycket stora asken i mitten, omgiven av fruktträd.

Objekt ID: Ncab-1709-6

Naturvärdesbedömning: Påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 3

Areal: 0,23 hektar

Dominerande naturtyp: Alskog

Biotoper: Strandskog

Beskrivning: En naturlig remsa med strandskog där strandlinjen inte är utfylld från tidigare exploateringar. Trädsnittet domineras av klibbal med inslag av björk. Skogens värde består i den orörda strandlinjen med en variation i ålder bland träd som skapar värdefulla miljöer för framför allt fåglar och insekter. Drill-
snäppa häckar troligen inom objektet.

Naturvårdsarter: -

Naturvärdesobjekt 6. Strandskog som domineras av klibbal med inslag av björk i olika åldrar. Notera även den döda veden som bitvis förekommer rikligt inom området.

Objekt ID: Ncab-1709-7

Naturvärdesbedömning: Visst naturvärde – naturvärdesklass 4

Areal: 0,12 hektar

Dominerande naturtyp: Lövskog

Biotoper: Alskog längs bäck

Beskrivning: Ett litet område med främst yngre klibbal som växer längs med den nedersta delen av Gömmarbäcken. Fungerar som skyddszon med skuggande effekt för bäcken. Ett litet parti som i dagsläget inte hänger ihop med naturvärdesobjekt 6.

Naturvårdsarter: -

Naturvärdesobjekt 7. Ett mindre bestånd med yngre lövträd, klibbal och björk, som står längs med Gömmarbäckens nedre del mot Mälaren.

Objekt ID: Ncab-1709-8

Naturvärdesbedömning: Visst naturvärde – naturvärdesklass 4

Areal: 2,0 hektar

Dominerande naturtyp: Blandskog

Biotoper: Blandskog med berghäll

Beskrivning: Ett större sammanhängande skogsområde på en bergsknalle. Skogen består främst av yngre träd men en fin krattek och ett flertal äldre tallar. En del hållmark finns i de högst belägna delarna vilken till viss del är obevuxen. De västra delarna av området omfattas av strandskydd.

Naturvårdsarter:

Naturvärdesobjekt 8. I de nedre delarna av bergsknallen dominerar bestånd av yngre lövträd.

Naturvärdesobjekt 8. En del olikåldriga tallar finns utspritt inom naturvärdesobjektet.

Naturvärdesobjekt 8. En fin krattek finns inom objektet.

Objekt ID: Ncab-1709-9

Naturvärdesbedömning: Visst naturvärde – naturvärdesklass 4

Areal: 0,29 hektar

Dominerande naturtyp: Träd längs strand samt ruderatmark

Biotoper: Ruderatmark, lövträdsbård mot sjö

Beskrivning: Inom båtklubbens område finns bitvis en smal trädbård mot Mälaren.

Framförallt är det klibbal som växer här. Markfloran är sporadisk och typisk för ruderatmark med förekomster av rallarros, blåeld, brännässla och fackelblomster.

Biotopkvalitéer: Gamla träd, åldersskiktning, död ved

Naturvårdsarter:

Naturvärdesobjekt 9. En smal trädbård mellan Mälaren och båtklubbens ruderatmarker.

Objekt ID: Ncab-1709-10

Naturvärdesbedömning: Påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 3

Dominerande naturtyp: Allé

Beskrivning: En allé mellan asfalterade vägar som består främst av yngre skogslönn men där även några grövre skogsekar och askar står. På en ask hittades allémossa, annars är epifytfloran artfattig.

Naturvårdsarter: ask (EN)

Naturvärdesobjekt 10. Allén mellan asfalterade gator.

Objekt ID: Ncab-1709-11

Naturvärdesbedömning: Påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 3

Dominerande naturtyp: Vattendrag

Biotoper: Mindre vattendrag

Längd: 380 m (varav ca 100 kulverterad)

Beskrivning: Nedströms E4 rinner mestadels i en skarp ravin Gömmarbäcken där den är kraftigt påverkad av mänsklig aktivitet. Bäckens naturliga hydromorfologiska förhållanden är kraftigt störd i och med att det finns ett flertal dämmen på sträckan. Ca 100 meter av bäcken är kulverterad. Den sista biten ner mot Mälaren är omgrävd till en rak fåra med finkornig botten. Öring har noterats försöka leka precis vid kulvertens utlopp där botten är något mer grusig. Uppströms kulverteringen finns endast mycket korta sträckor med naturliga block, sten och grus-bottnar kvar. Både vid besök den 20:e juni och vid besök den 6:e augusti noterades fisk i vattendraget. Dessa noterades både i de djupare uppdammda områdena och på de mer grusiga bottnar. Då inget provfiske har genomförts och främst mindre individer har noterats är artbestämningen något osäker, men det rör sig troligen om inplanterad bäckröding (en nordamerikansk art) alternativt öring. Det är dock inte troligt att öringen kan vandra upp från Mälaren på egen hand i och med de dämmen som finns på sträckan. Vattendraget skulle kunna ha mycket högt naturvärde. På grund av den kraftiga fysiska påverkan, de förändrade hydromorfologiska förutsättningarna och de vandringshinder som förekommer bedöms dock denna inventerade sträcka av vattendraget endast ha påtagligt naturvärde.

Naturvårdsarter: -

Naturvårdsobjekt 11. Del av Gömmarbäcken där trappstegsformade strukturer har anlagts.

Naturvärdesobjekt 11. En av de indämda sträckorna av Gömmarbäcken. I dessa finns troligen bäckröding, vilka leker i de små gruspartier som finns i anslutning till dammarna.

Naturvärdesobjekt 11. Gömmarbäcken nedströms kulverteringen vid utloppet till Mälaren. Notera fårans djupa och raka form vilket tyder på att den är omgrävd.

Objekt ID: Ncab-1709-12

Naturvärdesbedömning: Högt naturvärde – naturvärdesklass 2

Dominerande naturtyp: Sandbarrskog

Beskrivning: En sandbarrskog med många grova, gamla och höga tallar. Skogen har en lång trädkontinuitet med tallar i olika åldrar varav flera mycket grova och höga med en bedömd ålder till över 250 år. Det finns även relativt god tillgång på död ved i olika nedbrytningsstadier vilket utgör viktiga livsmiljöer för rödlistade arter. Tallar av denna storlek är generellt ovanliga i länet och av den anledningen är sandbarrskogar en skogsmiljö som är prioriterade för områdesskydd i enlighet med Strategi för formellt skydd av skog i Stockholms län (Länsstyrelsen rapport 2007:26). Under inventeringen har flera arter påträffats som visar på områdets höga värden. Området är även klassat som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen. Inom området förekommer även många andra trädslag såsom ask, asp, bok, vårtbjörk, gran, skogsek, skogslönn och sälg.

Naturvårdsarter: ask (EN), reliktbock (NT), blomkålssvamp (S), talticka (NT), grovticka (S), kolflarnlav (NT), vedskivlav (NT), oxtungssvamp (NT).

Naturvärdesobjekt 12.

Naturvärdesobjekt 12. Tall med den rödlistade talltickan på stammen.

Naturvärdesobjekt 12. Den sluttande sandbarrskogen med gamla tallar och död ved..

Påverkansbedömning av naturvärden inom strandskyddsområde

Inom planområdet omfattas ca 11 hektar av strandskydd, antingen från Mälaren eller från Gömmarbäcken (se figur 4 för strandskyddets ungefärliga omfattning). Dock riskerar bara mindre delar av befintliga naturområden inom strandskyddsområdet att direkt påverkas av planerad exploatering, tex genom byggnationer.

Strandskyddsområdet från Mälaren

Framför allt är det områdena längst i väster ut mot Mälaren som bedöms påverkas (naturvärdesobjekt 6, 8 och 9).

Objekt 6 bedöms ha påtagligt naturvärde medan objekt 8 och 9 endast bedöms ha visst naturvärde. Naturvärden i naturvärdesobjekt 6 riskerar att påverkas om strandskogen avverkas och/eller om området fylls ut längs inom naturvärdesobjektet. I området planeras dock endast en gångväg i form av en träbrygga. En sådan träbrygga bedöms kunna anläggas utan att riskera någon nämnvärd påverkan på naturvärden i naturvärdesobjektet om särskild hänsyn tas och anpassningar görs till befintlig trädbård samt att viktiga strukturer såsom död ved och funktionell svämszon bevaras. Viss ökad störning för till exempel häckande fåglar kan ske vid ökad rörelse av människor i området längs stranden.

Större delen av den trädbeklädda bergsknallen (naturvärdesobjekt 8) utelämnas från exploatering av byggnader dock planeras byggnader i de lägre delarna av områdets, både i den nordvästra och den östra delen. Endast den västra delen ligger inom strandskyddsområdet och här riskerar en mindre remsa av yngre lövträd påverkas i och med placering av tre bostadshus vid kullens nordvästra kant. Inom det området som berörs finns inga skyddsvärda träd noterade.

Naturvärdesobjekt 9 som ligger inom båtklubbens område riskerar att påverkas i sin helhet genom att ruderatmarker försvinner samt de träd som växer längs stranden kan behöva avverkas. Om nya träd planteras i liknande omfattning längs stranden bedöms dock påverkan på naturvärden inom området endast påverkas mycket lite.

Inga rödlistade eller fridlysta arter har noterats i naturvärdesobjekt 6, 8 och 9. Båtklubbens område är inhägnat och avstängt för allmänheten vilket innebär att området till större del skulle kunna bedömas som i anspråkstaget. Om naturvärden bevaras, framför allt i objekt 6 behöver inte strandskyddets syfte i fråga om naturvärden påverkas.

Strandskydd från Gömmarbäcken

I de östra delarna planeras Spendrups kontor att göras om till skola. Här angränsar exploateringen till naturvärdesobjekt 3, 4 och 5 som alla delvis ligger inom strandskyddsområdet. Objekt tre och fem bedöms ha visst naturvärde, objekt 4 påtagligt naturvärde. Parkområdet, naturvärdesobjekt 5, runt om skolan planeras som skolgård. Runt skolan planeras också både två fotbollsplaner och en idrottsshall anläggas. Dessa planeras dock på idag till större delen asfalterade ytor, tex vägar och liknande samt en grusad parkeringsyta utanför naturvärdesobjekten. Ingen av

dessas områden som berörs direkt av exploatering bedöms hysa några nämnvärda naturvärden. Då det redan idag är exploaterat inpå naturområdena här bedöms inte heller häckande fåglar eller stationära däggdjur påverkas nämnvärt av störningen som skolgården innebär. Om exploateringen till största del håller sig utanför naturvärdesobjekten i detta område alternativt inte påverkar de skyddsvärda träden i naturvärdesobjekt 4 och 5 bedöms inte strandskyddets syfte i fråga om naturvärden påverkas. Marken inom naturvärdesobjekt 5 utgörs huvudsakligen av gräsmattor utan några särskilda naturvärdeskvaliteter. Dessa ytor bör därför kunna ingå i en skolgårdsmiljö utan att påverka höga värden för djur och växtlivet negativt. Och om skolgården kan hållas öppen för allmänheten utanför skoltid skulle det endast marginellt påverka friluftslivets tillgång till området. Redan idag upplevs denna gräsyta privat och avhållande för allmänheten. Men med tydlig skyltning skulle allmänheten kunna få tydliga information var, när och hur området längs bäcken och området i stort kan nyttjas för rekreation.

I och med att E4:an breddas in i planområdet norr ifrån är det troligare att denna störning påverkar fåglar och däggdjurs benägenhet att röra sig i området.

Naturvärdesobjekt 10 som består av en allé med flera skyddsvärda träd som samtliga bedöms påverkas av exploateringen. De skyddsvärda träden ligger en del av allén som inte kommer sparas enligt befintlig detaljplan.

Naturvärdesobjekt 1, 2, 7 och 11 bedöms inte påverkas av de exploateringar som finns beskrivna i detaljplanen.

Figur 6. Senaste principskiss med utritade planerade exploateringar.

Förslag till skydds- och kompensationsåtgärder

Det viktiga inom aktuellt planområde är framför allt att bevara det bestånd av äldre och grova träd tillsammans med den rikliga mängd med död ved som förekommer i skogs- och parkområdena. Parkområdet bör bevaras i sin nuvarande form vilket innebär att träden inom parkområden ska fortsatt få stå solitärt så att de inte trängs undan av andra konkurrensstarka arter. Fortsatt hävd är viktigt, även om det inte måste skötas som en vanlig gräsmatta utan hellre få övergå till slåttermark. Skötsel av parken gräsmatta kan också vara en fråga för kulturmiljö då det berör områdets helhetsintryck.

Skogsområdena bör till större delen lämnas för fri utveckling. Det innebär att gamla träd och död ved bevaras samtidigt som en föryngring av trädskiktet tillåts. Inom naturvärdesobjekt 12, som har högt naturvärde (naturvärdesklass 2) och som också ligger inom en utpekad nyckelbiotop, planeras en skolgård med naturtema som planeras att anpassas till befintlig natur så långt som möjligt (se figur 7). Vid detaljprojektering av denna bör det samrådats med naturvårdssakkunnig kring hur dessa utformas på bästa sätt för att minimera påverkan på naturvärden. Eftersom naturvärdesobjekt 12 utgörs av en sandbarrskog som är en prioriterad naturtyp för naturskydd enligt länsstyrelsens och skogsstyrelsens strategi för formellt skogsskydd, skulle ett formellt skydd av denna miljö kunna utgöra en lämplig kompensationsåtgärd för detaljplanens genomförande. Detta naturområde ligger även inom ett svagt grönt samband i den regionala grönstrukturen (Bornsjökilens) som bör stärkas vilket likaledes ligger i linje med ett formellt skydd av denna nyckelbiotop (Naturvärdesobjekt 12).

Figur 7. Principskiss över skolgårdens utformning. Skolgården ligger främst inom Naturvärdesobjekt 4.

Längs med stranden är det lämpligt att plantera en del träd och buskar som kan fungera som skydd åt fåglar och insekter när de rör sig längs med vattnet. Man bör undvika att bygga ut bryggor över vattnet då det skapar en permanent skuggning av botten vilket motverkar vegetation att få fäste. Befintliga träd sparas i möjlig mån kring strandpromenaden.

Naturvärdesobjekt 6 är det enda partiet längs Mälarstranden som fortfarande har en naturlig strandremsa (dvs ej utfylld). En naturlig strandremsa som denna är mycket viktig för arter och växter som lever i mellanzonen mellan land och vatten. Området översvämmas troligen delvis vid högre vattenstånd i Mälaren vilket skapar en störd miljö som är viktig för många arter. Skuggningen som träden skapar på över den grunda sjöbottnen skapar också ett viktigt skydd för fisk och andra vattenlevande organismer. Området är i dagsläget redan smalt och vid inventering den 6/8 2018 hade dessutom en del träd inom området avvercats, vilket försämrat områdets värde för biologisk mångfald. Om möjligt är det dock lämpligt påverka resterandedelar av området så lite som möjligt. Anläggande av strandpromenad i form av en träbrygga inom objektet bedöms endast påverka naturvärdena minimalt om den till största del kan anpassas efter befintlig trädbård och annan vegetation. Området har, trots sin ringa storlek, fin potential som rekreationsområde mot sjön.

På bergsknallen i naturvärdesobjekt 8 finns ett antal värdefulla träd, både ekar och tallar. Dessa bör bevaras.

Naturvärdesobjekt 10 som består av en allé, där några av träden är äldre och värdefulla vilka bör bevaras. Framför allt gäller detta 2 askar och 4 skogsekar (se figur 5). Övriga träd är yngre skogslönnar med lägre bevarandevärde.

Gömmarbäcken är inom planområdet kraftigt påverkad av mänsklig aktivitet, troligen under en lång tid tillbaka. Bäckens troligen använts för kvarnverksamhet och som dricksvattenkälla. I dagsläget är bäcken uppdämd på 4 platser längs sträckan från Mälaren upp till E4. Dessutom är drygt 100 meter av bäcken kulverterad under vägar och en parkeringsplats. Samtliga dämmen i bäcken och dessutom trumman under E4 är troligen definitiva vandringshinder för fisk, vilket innebär att det är mycket svårt för vandrande fiskarter att röra sig naturligt upp och nedströms i bäcken. I dagsläget finns laxfisk i bäcken, trots de många dämmena. Fisk observerades vid båda tillfällena, vid första besöket endast årsungar medan större individer, 10-20 cm, sågs vid andra besökstillfället. Säker artbestämning kunde dock inte göras. Det rekommenderas därför att göra närmare kontroll angående vilken art som finns där. Uppgifter finns om att det ska finnas bäckröding, en till Sverige införd art (Länsstyrelsen i Stockholms län, 2007). Det är också mest troligt då det bedöms som i stort sett omöjligt för öring att på egen hand vandra upp till de områden där fisken observerades.

Det finns flera åtgärder som skulle kunna gynna naturvärdena i bäcken. Det handlar framför allt om att återskapa bäckens naturliga form med strömmande vattensträckor istället för de indämda områden som finns idag. Noggrannare utredningar bör göras för att undersöka vilka möjligheter som finns att ta bort dämmen alternativt att lösa fri passerbarhet för fisk på andra sätt såsom anläggande av fiskvägar. Troligen finns det i så fall konflikter med kulturhistoriska värden kopplade till bäcken.

Kulverteringen i bäckens nedre del bör också åtgärdas. Till att börja med behöver en undersökning av kulvertens funktion och utformning göras. Troligen behöver kulverten läggas om och anpassa bättre för att inte innebära något vandringshinder för fisk.

Referenser

Länsstyrelsen i Stockholms län 2007, Fiskevårdsplan 2007–2010 för Stockholms län, Rapport 2007:05